

ความเป็นมาและสภาพปัญหา

การพัฒนาอุตสาหกรรมมีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศ จะเห็นได้จากประเทศที่มีการพัฒนาแล้วมักจะเป็นประเทศที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมเจริญก้าวหน้า ประเทศไทยกำลังก้าวไปสู่การพัฒนาประเทศด้านอุตสาหกรรมใหม่ จากสถิติของกองวิชาการและวางแผน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2535 พบว่า จำนวนสถานประกอบการที่มีลูกจ้างจำแนกตามสถานประกอบการและภาคต่าง ๆ นั้น มีปริมาณมาก รวมทั้งประเทศแล้วมีสถานประกอบการทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เป็นจำนวน 228,570 แห่ง คนงานจำนวน 4,416,780 คน ทำให้แรงงานซึ่งเคยประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมมาช้านานไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับอุตสาหกรรมได้อย่างรวดเร็ว แรงงานไทยในปัจจุบันจึงไม่รู้ว่าตนเองจะต้องปฏิบัติตนอย่างไรในการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปลอดภัยและมีความสุข ปัญหาการเกิดอุบัติเหตุและการเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานจึงเพิ่มขึ้นด้วย เมื่อมีอุบัติเหตุเกิดขึ้นก็จะสร้างความเสียหายต่อสถานประกอบการ นายจ้าง ตัวลูกจ้าง และเศรษฐกิจของประเทศ

จากสถิติผู้ประสบอันตรายจากการทำงานซึ่งมีเพิ่มขึ้นทุกปี ในปี พ.ศ. 2534 พบว่า มีผู้ประสบอันตรายจากการทำงานจำนวน 103,296 คน สูงขึ้นจากปี พ.ศ. 2533 ถึง 20,921 คน ซึ่งมีสาเหตุสำคัญ 3 ประการ คือ (เกา สารสิน, 2534)

ประการที่หนึ่ง เกิดจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนสถานประกอบการ

ประการที่สอง เกิดจากการที่นายจ้างเจ้าของสถานประกอบการไม่ได้จัดเตรียมการ

ป้องกันอันตรายจากการทำงานให้แก่คนงานเท่าที่ควร

ประการที่สาม คนงานไม่ได้ตระหนักถึงอันตรายที่เกิดจากการทำงาน จึงขาดความระมัดระวัง และไม่ใส่ใจต่อการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้

จากการวิเคราะห์หาสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุของภูษิต เกียรติคุณ (2535) พบว่าอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นสามารถแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 3 ประเภท คือ

1. เกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe Acts) ซึ่งมีประมาณ 80% ของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น
2. เกิดขึ้นเนื่องจากสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe condition) ซึ่งมีประมาณ 10% ของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น
3. เกิดขึ้นเนื่องจากธรรมชาติ ซึ่งมีประมาณ 2% ของอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น

นอกจากอุบัติเหตุแล้ว การพัฒนาอุตสาหกรรมก่อให้เกิดปัญหาอื่นตามมาอีก ทั้งปัญหาด้านการทำงานและสภาวะแวดล้อม เช่น เสียงดังเกินไป ความร้อนอบอ้าว ฝุ่นละออง ไอสารเคมี ฟ้าผ่ากระจาย ทำท่างานไม่เหมาะสม ชั่วโมงการทำงานที่ยาวนาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่มีคนจำนวนมาก เนื่องจากปัจจุบันสิ่งทอเป็นสินค้าที่ทำรายได้ให้กับประเทศสูงสุดอยู่ในอันดับ 1-2 (สุวรรณี ปรีชาวเรช, 2535) ซึ่งในปี พ.ศ.2534 มูลค่าการส่งออกของสิ่งทอเป็นเงิน 114,173.9 ล้านบาท (ธนากรกลีกรไทย, 2535) ในด้านการจ้างแรงงานพบว่า มีการว่าจ้างแรงงานในอัตราที่สูงมาก และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้นทุกปี ทั้งนี้ เพราะการผลิตในขั้นตอนท้าย ๆ ของอุตสาหกรรมสิ่งทอ ได้แก่ การทอผ้าและเสื่อผ้าสำเร็จรูปเป็นการผลิตโดยอาศัยแรงงานเป็นหลัก (Labor Intensity) ประกอบกับอุปสงค์ผ้าผืนในตลาดโลกและในประเทศมีมาก ทำให้รัฐบาลประกาศนโยบายอุตสาหกรรมสิ่งทอเมื่อเดือนพฤษภาคม 2530 เพื่อให้เกิดความสะดวกในการตั้งและขยายโรงงานปั่นด้ายและทอผ้า จนเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2534 ก็ได้ประกาศอนุญาตให้มีการจัดตั้งขยายโรงงานปั่นด้ายและทอผ้าโดยเสรี ทำให้เกิดโรงงานทอผ้าและปั่นด้ายขึ้นมากมาย จึงเป็นอุตสาหกรรมที่มีคนงานเป็นจำนวนมากจากสถิติของกองวิชาการและวางแผน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงมหาดไทย ในปี พ.ศ.2535 มีโรงงานทอผ้าทั่วประเทศจำนวน 3,356 โรงงาน มีคนงานจำนวนมากถึง 271,086 คน ซึ่งบางคนอาจจะ

ไม่คุ้นเคยต่อการทำงานในภาคอุตสาหกรรม เพราะเคยแต่ทำงานในภาคเกษตรกรรม ดังนั้น นอกจากจะปรับตัวต่อสภาวะการทำงานในภาคอุตสาหกรรมแล้ว คนงานเหล่านี้ยังต้องเผชิญกับ สภาพแวดล้อมในการทำงานด้านเสียง แสงสว่าง ฝุ่น ความร้อน และลักษณะการทำงาน ไม่ว่าจะเป็น เป็นแผนกทอผ้า บั่นด้าย ย้อมผ้า ตรวจผ้า ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลต่อสุขภาพของคนงานทั้งสิ้น

เกียรติยศ เอี่ยมคงเอก (อ้างถึงใน สุวารี ไสธพิทักษ์กุล, 2534) ได้กล่าวถึงการ พัฒนาการอนามัยอุตสาหกรรมระดับจังหวัด ดังนี้

1. เสียง คือ อันตรายอย่างหนึ่งที่ทำให้คนงานในโรงงานสิ่งทอสูญเสียการได้ยินไปเรื่อย ระดับเสียงที่คนงานได้รับต้องไม่เกิน 90 เดซิเบล (เอ) (งานอากาศและเสียง, 2530)
2. ฝุ่นละออง ที่อยู่หนาแน่นในบางแผนกของโรงงานทอผ้า ทำให้เกิดอันตรายต่อปอดของคนงานถึงขั้นที่ทำให้ปอดมีฝุ่น
3. คนงานในอุตสาหกรรมที่มีสภาวะการทำงานไม่ดี มีอาการอ่อนเพลียเรื้อรังในคนงานจำนวนมาก มีอาการทางตาและผิวหนัง อาการทางปอด สภาวะความเป็นอยู่ไม่เหมาะสม คนงานปฏิบัติงานเกินกำลัง การทำงานในระบบลักษณะเป็นกะ การทำงานล่วงเวลา คนงานได้อาหารคุณภาพต่ำ มีสภาพแวดล้อมทั่วไปขาดสุขลักษณะ ขาดบริการที่จำเป็น

แต่เดิมประเทศไทยเรายังไม่ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ของลูกจ้างในภาคอุตสาหกรรมเท่าที่ควร จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ.2515 คณะปฏิวัติได้พิจารณาเห็นว่าการให้ความคุ้มครองแรงงานแก่ลูกจ้างและการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง รวมทั้งการให้หลักประกันแก่ลูกจ้างในการมีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทนเมื่อประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยหรือถึงแก่ความตายเนื่องจากการทำงาน จึงให้อำนาจแก่กระทรวงมหาดไทยออกข้อกำหนดสวัสดิการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยสำหรับลูกจ้างขึ้น ประกาศใช้เป็นกฎหมายคุ้มครองแรงงาน ตั้งแต่ปี 2515 เป็นต้นมา (จุฑาพนิต กลิ่นเฟื่อง, 2534) นอกจากนั้นกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้จัดสัปดาห์ความปลอดภัยในการทำงานแห่งชาติขึ้นเป็นประจำทุกปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2529 เป็นต้นมา เพื่อให้คนงานได้ตระหนักถึงความปลอดภัยในการทำงาน จึงสรุปได้ว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทยกำลังก้าวไกล แต่เรื่องความปลอดภัยในการทำงานยังไม่ก้าวหน้า

และยังไม่สอดคล้องกับระดับการพัฒนาอุตสาหกรรม ปัญหาอุปสรรคเนื่องมาจาก (ประสงค์ วัฒนันท์, 2534)

- 1) ความสำนึกในความรับผิดชอบของธุรกิจอุตสาหกรรมในเรื่องความปลอดภัย ส่วนใหญ่ยังคิดว่าเป็นเรื่องของการเพิ่มต้นทุนและไม่เห็นความสำคัญจึงยังไม่ปฏิบัติ
- 2) ผู้บริหารในธุรกิจอุตสาหกรรมยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องความปลอดภัยอย่างถ่องแท้
- 3) การปฏิบัติตามกฎระเบียบว่าด้วยความปลอดภัยยังอยู่ในวงจำกัด
- 4) พนักงานลูกจ้างและสมาชิกสหภาพแรงงานยังขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องความปลอดภัย
- 5) การมอบหมายหน้าที่ความปลอดภัยในสถานประกอบการยังไม่ชัดเจน

สรุปว่าในการพัฒนาประเทศนั้น จะมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวไม่ได้ แต่ต้องสนใจคนซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าของชาติ โดยเฉพาะแรงงานที่เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมเจริญก้าวหน้าได้ จึงควรมีการดูแลและพัฒนาแรงงานเหล่านี้ให้มีคุณภาพและชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีด้วย ความปลอดภัยในการทำงานเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญ ซึ่งแนวทางหนึ่งที่จะป้องกันแก้ไขปัญหานี้ได้คือ การให้ความรู้ เนื่องจากความรู้เป็นสิ่งสำคัญในการเปลี่ยนเจตคติของบุคคล และเจตคติมีส่วนทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงด้วย

จากงานวิจัยของเอกศักดิ์ เจษฎาภิบาล (2521) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องสภาพความต้องการและทัศนคติของผู้ใช้แรงงานต่องานสังคมสงเคราะห์ พบว่า ในเนื้อหาด้านความรู้ทั่วไปนั้นควรจะเน้นหนักในเรื่องการปฏิบัติตนของผู้ใช้แรงงานต่อนายจ้าง สิทธิในการทำงานและสวัสดิการต่าง ๆ ที่ผู้ใช้แรงงานพึงได้รับความรู้สึกสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบต่อผู้ใช้แรงงานต่อสังคมและประเทศชาติ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 5 ในส่วนของโครงการแรงงานระบุไว้ว่า การให้การศึกษารองความปลอดภัยในการทำงานนับเป็นมาตรฐานเบื้องต้น และเป็นพื้นฐานในการป้องกันภัยต่าง ๆ ในโรงงาน ดังนั้น จึงถือได้ว่าการศึกษารองความปลอดภัยในการทำงานเป็นเรื่องสำคัญอันดับแรกที่ต้องเร่งรัดให้มีการเผยแพร่

สมพร ใจพั่ง (2521) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารโครงการโรงเรียนในโรงงาน พบว่า องค์การเกี่ยวกับแรงงานและรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ได้ให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ ผู้ใช้แรงงานอย่างกว้างขวาง โดยมักจะครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้

ก. อบรมเกี่ยวกับวิธีการทำงาน การใช้เครื่องมือ การป้องกันอุบัติเหตุ เพื่อช่วยให้ คนงานสามารถปฏิบัติตนตามได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข. ฝึกอบรมเกี่ยวกับเจตคติที่ถูกต้อง ฝักวินัย ฝักนิสัยที่ดีในการทำงาน และฝักความ รับผิดชอบ

ค. อบรมความรู้ทั่วไป ทั้งที่เกี่ยวกับแรงงาน การบริหารองค์การเกี่ยวกับแรงงานและ วิชาการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคม

ง. สอนวิชาสามัญเพื่อให้อ่านออกเขียนได้ และเพื่อยกระดับการศึกษาให้สูงขึ้น

จากการวิจัยดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การให้ความรู้เรื่องความปลอดภัยในการทำงานเป็น สิ่งจำเป็นและควรให้ความรู้ เพื่อพัฒนาเจตคติที่ถูกต้องแก่คนงาน ในการพัฒนาความรู้เพื่อการปรับ เปลี่ยนเจตคติให้แก่คนงานต้องอาศัยหลักการ เรียนรู้ของผู้ใหญ่ เนื่องจากคนงานส่วนใหญ่เป็นผู้ที่พ้น จากสภาพการเป็นนักเรียนมานานแล้ว การปรับเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรมของผู้ใหญ่ไม่ใช่เรื่องง่าย ซึ่งเรื่องนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งของงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ต้องทำ

การจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่คนงานโรงงานทอผ้า

การจัดกิจกรรมให้ความรู้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษานอกระบบโรงเรียน วัตถุประสงค์ เพื่อต้องการให้ความรู้แก่บุคคลที่ไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียน บุคคลที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา บุคคล ซึ่งต้องประกอบอาชีพ เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น มีความมั่นคง และปลอดภัย สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข

ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2520 หมวด 2 นโยบายของรัฐข้อ 2 ได้ระบุว่า รัฐพึงสนับสนุนการศึกษานอกระบบโรงเรียนในลักษณะต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้แก่บุคคลได้รับการ ศึกษาตลอดชีวิต (สุนทร สุนันท์ชัย, 2529) การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นการจัด

ศึกษาที่ตอบสนองกับบุคคลทุกกลุ่ม ทุกระดับอายุ เพราะกระบวนการศึกษาตลอดชีวิตเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ทุกคน ฉะนั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษาตลอดชีวิต จึงต้องมีการผสมผสานโครงการการศึกษาผู้ใหญ่ในรูปแบบต่าง ๆ เข้าด้วยกัน (วิวัฒนาการการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาออกโรงเรียน พ.ศ.2482-2533, 2524) เพราะการศึกษาตลอดชีวิตไม่ได้หมายถึงการเรียนหนังสืออย่างเดียว แต่เป็นการเรียนทุกอย่างเพื่อให้ชีวิตสะดวกสบาย ร่าเริง ให้มีความสุขปลอดภัย และมีความสุขพอสมควร (โกวิท วรพิพัฒน์, 2524)

รูปแบบการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีดังนี้

1. การศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความมุ่งหมายที่จะให้เป็นเครื่องมือในการค้นคว้าแก่นมนุษย์ เครื่องมือที่จะใช้ศึกษาหาความรู้ของมนุษย์ คือ รู้ในภาษา พูดได้ เขียนได้ ฟังเข้าใจ อ่านได้
2. บริการข่าวสารข้อมูล จะทำให้คนที่เครื่องมือเบื้องต้นในวิชา อ่านออกเขียนได้ สามารถใช้เครื่องมือเหล่านั้นให้เป็นประโยชน์ด้วยการอ่าน เขียน ค้นคว้าหาความรู้ ทำให้มีการศึกษาต่อเนื่องของประชาชนที่ออกจากโรงเรียนไปแล้ว
3. ทักษะวิชาชีพ เป็นการอบรมให้คนทำเป็น รู้จักใช้ข้อมูลในการแก้ไขปัญหา มีความสามารถในเรื่องของอาชีพ

การจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่คนงานถือเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษานอกระบบโรงเรียน เนื่องจากปัจจุบันสังคมเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ได้แก่ โครงสร้างของประชากรและระบบเศรษฐกิจ การพัฒนาอุตสาหกรรม เพื่อเป็นการสนองนโยบายรัฐบาลและการเปลี่ยนแปลงของสังคมดังกล่าว จึงควรมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่คนงานให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เพื่อพัฒนาแรงงานให้มีคุณภาพ นอกจากนี้ควรมีรูปแบบการจัดกิจกรรมให้เป็นรูปธรรมตรงกับความต้องการของคนงาน เพราะการศึกษานอกระบบโรงเรียนมุ่งจัดเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย เป็นการศึกษาตลอดชีวิต เป็นการเรียนรู้ทุกอย่างเพื่อให้สามารถปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและปลอดภัย

จังหวัดปทุมธานีเป็นนิคมอุตสาหกรรมแห่งใหม่ มีสถานประกอบการที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมสิ่งทอ จำนวน 36 แห่ง มีโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอขนาดกลาง (คนงาน 500-999 คน) (กองวิชาการและวางแผน, 2535) จำนวน 6 แห่ง ได้แก่

1. ยูไนเต็ดการฝ้าย จำกัด
2. ประถมกระสอบ
3. อุตสาหกรรมสยามซินเธติก เท็กซ์ไทล์
4. ไทยลิฟท์พื่อย่อม
5. คาร์เปตอินเตอร์
6. ที ที แอล อุตสาหกรรม

โรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอขนาดใหญ่ (คนงาน 1,000 คนขึ้นไป) มีจำนวน 4 แห่ง

ได้แก่

1. ไทยคูราโบ
2. ไทฟีลาเมนต์เท็กซ์ไทล์
3. เค คันทัน แอนด์ เอส จำกัด
4. ไทยอเมริกันเท็กซ์ไทล์

โรงงานทอผ้าไทยคูราโบ เป็นโรงงานขนาดใหญ่ ดังรายละเอียดในภาคผนวก ข. มีเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน (จป.) จำนวน 4 คน ซึ่งผ่านการอบรมความปลอดภัยในการทำงาน จากสถาบันความปลอดภัยในการทำงาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานของโรงงานไม่สามารถดำเนินการให้ความรู้เรื่องความปลอดภัยในการทำงานแก่คนงานได้ เนื่องจากต้องปฏิบัติหน้าที่ประจำของโรงงาน นอกจากนั้นในส่วนของคนงานก็ไม่สามารถหาเวลาที่จะศึกษาหาความรู้จากภายนอกหรือจากสถาบันความปลอดภัยในการทำงาน คนงานในแผนกปั่นและแผนกทอต้องประสานกับปัญหาสุขภาพ เช่น ปวดหลัง เป็นหวัด หายใจไม่สะดวก และคนงานทั้ง sexes ไม่เป็นที่ ไม่ระมัดระวังความปลอดภัยในขณะปฏิบัติงาน จากการสอบถามคนงานยังมีความรู้ในเรื่องความปลอดภัยในการทำงานน้อย และไม่เห็นประโยชน์ของความรู้เรื่องความปลอดภัยในการทำงาน ระดับของเจ้าหน้าที่บริหารของโรงงานทอผ้าไทยคูราโบ ต้องการให้คนงานมีความรู้ในเรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล อันตรายจากสภาพการทำงานที่ไม่เหมาะสม และการกระทำที่ไม่ปลอดภัยเพื่อให้คนงานมีความรู้ในเรื่องเหล่านี้จะนำไปสู่แรงงานที่มีคุณภาพ หากมีการเพิกเฉยไม่ให้ความรู้แก่คนงานโรงงานทอผ้าไทยคูราโบอาจทำให้โรงงานต้องสูญเสียทรัพย์สิน และทรัพยากรบุคคลเป็นจำนวนมากในอนาคต

และเมื่อการจัดกิจกรรมสำเร็จลุล่วงตามความคาดหมายก็จะเป็นผลให้โรงงานอื่นนำไปปฏิบัติต่อไป

จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ทราบว่า คนงานเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องของความปลอดภัยในการทำงานน้อย และเป็นผู้ที่ขาดโอกาสทางการศึกษาเพิ่มเติมเนื่องจากต้องประกอบอาชีพ เป็นผลทำให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนงานเป็นไปด้วยความยากลำบาก ทำให้ต้องเผชิญกับความยากจนและการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อให้ปราศจากภัย และมีชีวิตที่ดีคงมีอยู่ตลอดเวลาซึ่งจะเป็นผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต เนื่องมาจากคนงานขาดความรู้ในเรื่องความปลอดภัยในการทำงาน ดังนั้น หากมีหน่วยงานของรัฐหรือของ เอกชนมองเห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าว แล้วนำไปเผยแพร่ความรู้ให้แก่คนงาน รวมทั้งความร่วมมือของคนงานที่ต้องเฝ้าหาความรู้ ก็จะสามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่ายิ่ง ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่คนงานในลักษณะของนิทรรศการ เนื่องจากมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ คนงานไม่จำเป็นต้องใช้เวลาการปฏิบัติงานประจำ ประหยัดค่าใช้จ่าย และเพื่อต้องการศึกษาถึงผลที่ได้รับว่าสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนงานได้เพียงใด จึงทำการศึกษาวิจัยที่จังหวัดปทุมธานี เพราะเป็นนิคมอุตสาหกรรมแห่งใหม่ มีโรงงานเกิดขึ้นมากมาย คนงานเป็นผู้ที่อพยพมาจากที่ต่าง ๆ และเข้าสู่โรงงานซึ่งเป็นภาคอุตสาหกรรม และต้องใช้เวลาในการปรับตัว รวมทั้งแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อนำไปปฏิบัติให้ถูกต้องและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้การวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้แก่กลุ่มโรงงานอุตสาหกรรมแห่งอื่นอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. สร้างและทดลองการจัดกิจกรรมให้ความรู้ เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่มีต่อความปลอดภัยในการทำงานของคนงานในโรงงานทอผ้าไทยสุรินทร์
2. เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของกิจกรรมให้ความรู้ที่จัดขึ้น โดยการทดสอบความรู้ วัดเจตคติ และสังเกตพฤติกรรมก่อนและหลังการจัดกิจกรรม

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการทดลองจัดกิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน โดยจัดนิทรรศการให้ความรู้ ส่งเสริมเจตคติเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของแรงงาน ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1.1 กิจกรรมการให้ความรู้โดยการจัดนิทรรศการเป็นตัวแปรอิสระ

1.2 คะแนนของความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงเป็นตัวแปรตาม

2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นคนงานจากแผนกปั้นและแผนกทอ โรงงานทอผ้าไทยศูราไบ จังหวัดปทุมธานี ที่ทำงานในช่วงเดือนเมษายน 2537

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การจัดนิทรรศการครั้งนี้เป็นการทดลองการจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่คนงานโรงงานทอผ้าไทยศูราไบ หากจะนำไปทดลองใช้กับประชากรกลุ่มอื่น ควรศึกษาเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับสภาพและกลุ่มประชากร

2. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) เนื่องจากไม่สามารถควบคุมตัวแปรได้ทั้งหมด

3. การวิจัยครั้งนี้ ใช้รูปแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนหลัง (One group pretest posttest design) ไม่มีกลุ่มควบคุมไว้เปรียบเทียบไม่มีการควบคุมตัวแปรภายนอก (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2533)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถาม 2) แบบวัดเจตคติ 3) แบบทดสอบความรู้ 4) แบบสังเกตพฤติกรรม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นถือว่าเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากผ่านการทดสอบหาค่าความเที่ยงและความตรงของเครื่องมือแล้ว

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. แบบทดสอบความรู้ แบบวัดเจตคติและแบบสังเกตพฤติกรรมที่สร้างขึ้นไม่สามารถสร้างคำถามได้ทุกประเด็นคำถาม เนื่องจากอาจจะมีผลกระทบถึงการบริหารงาน ตลอดจนกฎระเบียบ ที่โรงงานได้กำหนดไว้
2. พฤติกรรมบางอย่าง ได้แก่ หยุดเครื่องจักรเมื่อเครื่องจักรขัดข้อง นั่งลงยกของหนัก ำให้ผู้ช่วยยกของหนักมาก พฤติกรรมเหล่านี้ไม่ค่อยเกิดในขณะทำการสังเกต และระยะเวลาจำกัด ผู้วิจัยจึงใช้วิธีสร้างสถานการณ์โดยมีผู้ช่วยผู้วิจัยคอยช่วยเหลือ เช่น ำให้หัวหน้าแผนกบอกำให้คนงาน ยกเคลื่อนย้ายม้วนผ้า ส่วนเรื่องของการหยุดเครื่องจักรเมื่อเครื่องจักรขัดข้องใช้วิธีสอบถามจากเพื่อนผู้ปฏิบัติงานใกล้เคียง เนื่องจากหากสร้างสถานการณ์ขึ้นอาจจะเกิดอุบัติเหตุขึ้นได้

สมมติฐานการวิจัย

1. คะแนนทดสอบความรู้ และวัดเจตคติหลังการทดลองจัดกิจกรรมำให้ความรู้ (Post-test) สูงกว่าคะแนนทดสอบความรู้และวัดเจตคติก่อนการทดลองจัดกิจกรรมำให้ความรู้ (Pre-test) ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05
2. สังเกตพฤติกรรมก่อนและหลังการทดลองจัดกิจกรรมำให้ความรู้ โดยการศึกษาจากแบบสังเกตพฤติกรรม หลังการทดลองจัดกิจกรรมำให้ความรู้ คนงานจะมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นกว่าก่อนการทดลองจัดกิจกรรมำให้ความรู้ ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

กิจกรรม หมายถึง การจัดนิทรรศการำให้ความรู้ เพื่อให้คนงานมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน

ความปลอดภัย หมายถึง สภาพที่คนงานพ้นภัยจากอันตรายหรือการเสี่ยงภัยเนื่องมาจากการทำงาน

เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของคนงานที่มีต่อความปลอดภัยในการทำงาน ทั้งทาง

บวกและทางลบ

แบบวัดเจตคติ หมายถึง ข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้สึก ความเชื่อของพนักงานที่มีต่อความปลอดภัยในการทำงาน ในเรื่อง

1. การใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล
2. อันตรายจากสภาพการทำงานที่ไม่เหมาะสม
3. การกระทำที่ไม่ปลอดภัย

แบบทดสอบความรู้ หมายถึง ข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้ เรื่องความปลอดภัยในการทำงาน ในเรื่อง

1. การใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล
2. อันตรายจากสภาพการทำงานที่ไม่เหมาะสม
3. การกระทำที่ไม่ปลอดภัย

คนงาน หมายถึง บุคคลที่ทำงานในแผนกปั้นและแผนกทอของโรงงานทอผ้าไทยคูราโบ สภาพการทำงาน หมายถึง สภาพแวดล้อมที่คนงานประสบ ได้แก่ ชั่วโมงการทำงาน และสภาพทั่วไป เช่น ความร้อน เสียง ฝุ่น

พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกของคนงาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. สามารถนำกิจกรรมการให้ความรู้ที่มีต่อความปลอดภัยในการทำงานไปพัฒนาและปรับปรุงเทคนิควิธีการให้เหมาะสมกับโรงงานอุตสาหกรรมแต่ละประเภท
2. เป็นการส่งเสริมให้คนงานเกิดการเรียนรู้ที่กว้างขวางยิ่งขึ้น และทำให้ลดอัตราการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน
3. เป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานในทางที่ดี
4. ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนแก่คนงานในโรงงานอุตสาหกรรมอื่นต่อไป รวมทั้งเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น